



ZAHTJEVI ZA PRAVEDNU NAKNADU¹

I. Uvod

1. Dosuđivanje pravedne naknade nije automatska posljedica utvrđenja Europskog suda za ljudska prava da je došlo od povrede prava zajamčenih Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ili njenih Protokola. To jasno proizlazi iz teksta članka 41., koji propisuje da će Sud dosuditi pravednu naknadu samo onda kada domaće pravo omogućava samo djelomičnu odštetu, a i tada samo „po potrebi“ („if necessary“; „s’il y a lieu“).

2. Štoviše, Sud će dosuditi takvu naknadu samo ako je smatra „pravednom“ („just“; „équitable“) u okolnostima slučaja. Posljedično, Sud će uzeti u obzir obilježja svakog pojedinog slučaja. Sud može odlučiti da za pojedine oblike štete utvrđenje povrede Konvencije predstavlja samo po sebi odgovarajuću pravednu naknadu i kako nema potrebe dosuditi naknadu u novcu. Isto tako može, po načelu pravednosti, dosuditi iznos manji od stvarno pretrpljene štete ili troškova i izdataka, ili čak uopće ne dosuditi naknadu. To se može dogoditi, na primjer, ako su štetni događaj glede kojeg se podnositelj žali, visina nastale štete ili iznos troškova, prouzročeni krivnjom podnositelja. Prilikom odlučivanja o visini naknade, Sud može uzeti u obzir situaciju podnositelja kao strane oštećene povredom i države ugovornice kao odgovorne za zaštitu javnog interesa. Konačno, Sud će obično uzeti u obzir i gospodarske prilike u dotičnoj državi.

3. Kada dosuđuje naknadu na temelju članka 41. Konvencije, Sud se može rukovoditi domaćim standardima. Međutim, njima nikada nije vezan.

4. Podnositelji koji žele podnijeti zahtjev za pravednu naknadu se upozoravaju da moraju udovoljiti formalnim i materijalnim pretpostavkama koji proizlaze iz Konvencije i Poslovnika Suda jer su one preduvjet za dosuđivanje pravedne naknade.

II. Podnošenje zahtjeva za pravednu naknadu: formalne pretpostavke

5. Rokovi i druge formalne pretpostavke za podnošenje zahtjeva za pravednu naknadu određeni su pravilom 60. Poslovnika Suda, koji u relevantnom dijelu glasi kako slijedi:

“1. Podnositelj koji želei da im Sud dosudi pravednu naknadu na temelju članka 41. Konvencije u slučaju da utvrdi povredu njegovih prava zaštićenih Konvencijom, mora u tom pogledu postaviti određeni zahtjev.

2. Osim ako predsjednik vijeća ne odluči drugačije, podnositelj mora u roku koji mu je određen za dostavu očitovanja o osnovanosti, specificirati, brojčano i po pojedinim stavkama, sve zahtjeve i priložiti sve dokumente u prilog tih zahtjeva.

3. Ako podnositelj ne udovolji pretpostavkama iz prethodnih stavaka, vijeće može u cijelosti ili djelomično odbiti njegove zahtjeve.

(...)“

S obzirom da Sud, dakle, traži da zahtjevi budu specificirani i potkrijepljeni odgovarajućim pisanim dokazima, u njihovu nedostatku može odbiti dosuditi naknadu. Sud će također odbiti zahtjeve za naknadu navedene na službenom obrascu zahtjeva, a koji nisu ponovno postavljeni u odgovarajućoj fazi postupka, kao i one podnesene izvan roka.

¹ Izdano od strane predsjednika Suda u skladu s pravilom 32. Poslovnika Suda 28. ožujka 2007.

III. Podnošenje zahtjeva za pravednu naknadu: materijalne pretpostavke

6. Pravedna naknada može biti dosuđena na temelju članka 41. Konvencije u odnosu na:

- a) imovinsku štetu;
- b) neimovinsku štetu; i
- c) troškove i izdatke.

1. Općenito o šteti

7. Mora postojati jasna uzročno-posljedična veza između navodno pretrpljene štete i istaknute povrede. Sud se neće zadovoljiti slabom vezom između navodne povrede i pretrpljene štete, niti nagađanjem oko toga što je moglo biti.

8. Naknada štete može biti dosuđena ukoliko je šteta posljedica utvrđene povrede. Ne može se dosuditi naknada za onu štetu koja je nastala uslijed događaja ili situacija za koje je Sud utvrdio da ne predstavljaju povredu Konvencije, niti za štetu koja se odnosi na pritužbe koje su u ranijoj fazi postupka proglašene nedopuštenima.

9. Svrha naknade štete koju dosuđuje Sud je obeštetiti podnositelja za stvarno pretrpljenu štetu koja je posljedica povrede. Njena svrha nije kažnjavanje države ugovornice odgovorne za povredu. Sud je stoga, do sada, smatrao neprihvatljivim usvojiti zahtjeve za naknadu šteta koje su označene kao „kaznene“, „pooštrene“ ili „za primjer drugima“.

2. Imovinska šteta

10. Načelo naknade imovinske štete je da se podnositelja stavi, što je više moguće, u položaj u kojem se nalazio ili u kojem bi bio da nije bilo povrede – drugim riječima, *restitutio in integrum*. Ovo može uključivati naknadu za stvarno pretrpljenu štetu (*damnum emergens*) i izmaklu ili umanjenu dobit, koja se mogla očekivati u budućnosti (*lucrum cessans*).

11. Na podnositelju je da dokaže da je imovinska šteta nastala kao posljedica istaknute povrede ili povreda. Podnositelj mora priložiti odgovarajuće dokumente kako bi dokazao, u što većoj mjeri, ne samo osnovu nego i visinu imovinske štete.

12. U načelu, naknada dosuđena od strane Suda predstavlja potpunu naknadu štete. Međutim, ukoliko se ne može precizno utvrditi iznos štete, Sud će procijeniti visinu štete na temelju dostupnih mu činjenica. Kao što je istaknuto gore u stavku 2, Sud može na temelju načela pravednosti dosuditi i iznos koji je manji od iznosa nastale štete.

3. Neimovinska šteta

13. Naknadi koju Sud dosuđuje za neimovinsku štetu svrha je dodijeliti novčanu naknada za nematerijalnu štetu, na primjer, za duševnu ili fizičku bol.

14. Priroda neimovinske štete je da se ona ne može precizno izračunati. Ako postojanje takve štete bude utvrđeno, te ako Sud odredi da je potrebno dodijeliti novčanu naknadu, odredit će je na temelju pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Suda.

15. Podnositelji koji traže naknadu neimovinske štete dužni su specificirati iznos naknade koji smatraju pravednim. Podnositelji koji se smatraju žrtvama više povreda mogu zatražiti jedinstveni iznos koji će pokriti sve istaknute povrede, ili pojedinačne iznose za svaku pojedinu istaknutu povredu.

4. Troškovi i izdaci

16. Sud može podnositelju dodijeliti naknadu za nastale troškove i izdatke – prvo pred domaćim sudovima a zatim i u postupku pred Sudom – u sprječavanju povrede ili u pokušaju njezina otklanjanja. Takvi troškovi i izdaci obično uključuju troškove zastupanja po odvjetniku, sudske

pristojbe i slično. Mogu također uključivati i putne i boravišne troškove, ukoliko su oni nastali dolaskom na ročište pred Sudom.

17. Sud će uvažiti samo one zahtjeve za naknadom troškova i izdataka koji se odnose na utvrđenu povredu. Odbit će ih u slučajevima kada su vezani uz pritužbe u pogledu kojih nije utvrđena povreda, ili one pritužbe koje su proglašene nedopuštenima. U tom smislu, podnositeljima se preporuča pojedine troškove i izdatke čiju naknadu traže vezati za pojedine pritužbe koje ističu.

18. Troškovi i izdaci morali su stvarno nastati. Drugim riječima, podnositelj ih je morao platiti ili ih je dužan platiti na temelju zakonske ili ugovorne obveze. Iznosi za pravnu pomoć koje su platile domaće vlasti ili Vijeće Europe biti će oduzeti od konačno dosuđenog iznosa za troškove i izdatke.

19. Troškovi i izdaci morali su biti nužni. To znači da ih se nije moglo izbjeći da bi se povreda spriječila ili otklonila.

20. Iznos troškova i izdataka mora biti razuman. Ako Sud bude smatrao da su previsoki, dodijelit će iznos koji, po vlastitoj procjeni, bude smatrao razumnim.

21. Sud zahtijeva dokaze kao što su detaljni računi ili fakture. Oni moraju biti dovoljno detaljni kako bi Sud mogao utvrditi u kojoj mjeri su poštivane gore navedene pretpostavke.

5. Podaci o plaćanju

22. Podnositelji su dužni naznačiti bankovni račun na koji žele da im dosuđeni iznosi budu uplaćeni. Ako žele da se pojedini iznosi, na primjer iznosi dosuđeni za troškove i izdatke, isplate posebno, na primjer izravno na račun njihovih zastupnika, to moraju navesti.

IV. Oblik naknade koju dosuđuje Sud

23. Ako ih dosudi, naknade koje Sud dosuđuje će obično biti u obliku svote novca koji je tužena država ugovornica dužna isplatiti žrtvi ili žrtvama utvrđenih povreda. Samo u iznimno rijetkim slučajevima Sud može uzeti u obzir mogućnost da izda izravnu naredbu tuženoj državi ugovornici da poduzme određene mjere s ciljem okončanja ili otklanjanja dotične povrede. Sud, međutim, ima mogućnost, po vlastitom nahođenju, dati upute o načinu na koji treba izvršiti njegovu presudu (članak 46. Konvencije).

24. Svaka novčana naknada na temelju članka 41. Konvencije će obično biti izražena u eurima (EUR,€) bez obzira na valutu u kojoj je podnositelj postavio svoj zahtjev. Ukoliko se podnositelju treba isplatiti naknada u valuti različitoj od eura, Sud će odrediti da se dosuđeni iznos preračuna u tu drugu valutu prema tečaju na dan isplate. Pri postavljanju zahtjeva podnositelji bi trebali, u odgovarajućem slučaju, uzeti u obzir utjecaj ovog pravila na učinak preračunavanja iznosa iz različitih valuta u euro i obrnuto.

25. Sud će po službenoj dužnosti odrediti rok za isplatu, koji će obično biti rok od tri mjeseca od dana kada je presuda postala konačna i izvršna. Sud će također odrediti isplatu zateznih kamata za slučaj da glavnica ne bude isplaćena u tako određenom roku, i to, u načelu, po običnoj stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda.